

IX FESTA DEL MERCAT A LA PLAÇA

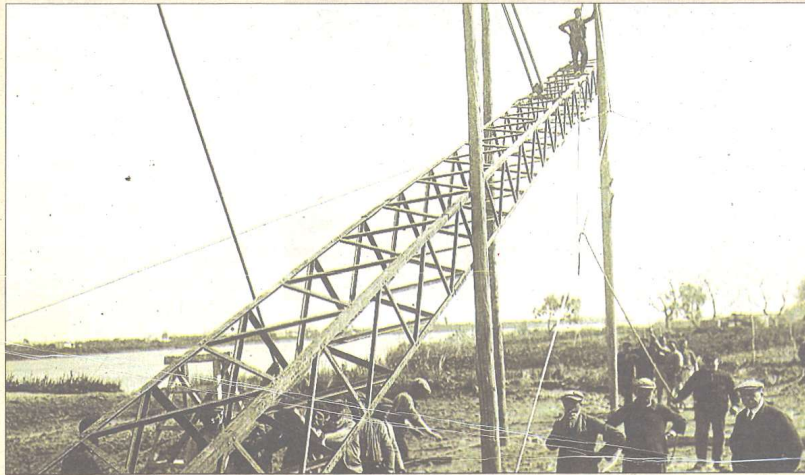
La llum que va esperonar Amposta

Amposta Francesc Millan

La tènue llum de les de les làmpades d'oli il·luminava els carrers d'Amposta. Eren els últims anys del segle XIX, i l'actual capital del Montsià estava a punt de viure una de les èpoques més decisives de la seua història. En aquell llavors, però, Amposta no era la ciutat que coneixem avui: es presentava com un poble petit, rural i, igual que la majoria de municipis ebrenca, esquitxat per un cert endarreriment respecte a altres zones del territori català. La substitució de les làmpades d'oli -certament obsoletes- per la llum elèctrica, com també el considerable augment demogràfic de la ciutat vinculat al conreu de l'arròs capgirarien la situació. Era el primer pas per entendre la consolidació de la localitat ampostina com una de les referències del sud de Catalunya. És el 1908, doncs, quan Amposta deixa de ser una vila per il·luminar-se com una ciutat de futur.

LES POSSIBILITATS DE LA LLUM ELÈCTRICA L'arribada de l'enllumenament elèctric a la ciutat va tindre una importància cabdal. A Europa, l'electricitat, cada cop més consolidada, s'entenia com un símbol de progrés tecnològic i adquirir-la era una mostra de prestigi. És cert que, en un principi, l'electricitat es va introduir a les grans ciutats i no va ser fins que el preu de la distribució es va reduir que va començar a implantar-se a localitats més petites. Quan ho va fer, però, els ampostins i les ampostines van presenciar una revolució total. La ciutat s'obria a una nova era, plena de possibilitats en gairebé tots els sectors del seu dia a dia. De fet, tal com apunta la historiadora Sabina Colomé, que ha dut a terme una extensa recerca sobre aquest moment clau en la història ampostina, **"la implantació de l'electricitat va concórrer amb els anys de major esplendor de la ciutat: la creixença de la indústria arrossera, la creació de voreres, l'edificació del pont penjant, l'arribada de l'aigua potable, el projecte de clavegueram, la construcció de les cases barates i les escoles públiques, l'arribada del ferrocarril... Així, és important entendre que aquest desenvolupament tèc-**

Els anys de l'arribada de la llum elèctrica a Amposta, un moment clau en la història del municipi, ambientaran la Festa del Mercat a la Plaça d'enguany, del 18 al 21 de maig.

Imatge de les Instal·lacions de la Elèctrica del Ebro. Fons Antoni Cartes Reverté

nic no va ser un fet aïllat sinó que es troba inserit en un moment concret de grans canvis, que esdevindrien fonamentals per al futur d'Amposta".

No obstant això, la mateixa Sabina Colomé afirma que, a dia d'avui, és difícil concretar a quin any es va produir l'arribada d'aquest enllumenament elèctric. Durant els últims anys del segle XIX els rumors, tant a mitjans de comunicació com a peu de carrer, de la instal·lació d'aquest servei al municipi eren freqüents. **"Gràcies a la recerca hemogràfica duta a terme en el transcurs d'aquesta investigació, hem pogut confirmar com algunes publicacions ja en feien ressò"**, explica Colomé en el seu treball. De fet, la mateixa investigació mostra com *La Vanguardia* publicava una notícia el 24 de març de 1898 que anticipava l'arribada de la llum elèctrica a la capital del Montsià. En la seua obra, Colomé parla de dos moments clau més per al desenvolupament de la indústria elèctrica en el cas d'Amposta: **"El 1906 s'inaugurà la primera estació elèctrica a Amposta aprofitant l'edifici del molí de Cercós, que va dotar de flux la localitat fins que va ser substituïda per una línia d'alta tensió entre Tortosa i Amposta creada per la companyia Riegos y Fuerza del Ebro"**. Pel que fa a la inauguració ofi-

DESTACAT

Amposta retorna al passat entre el 18 i el 21 de maig

Amposta es prepara per retornar al principi del segle XX en una nova edició de la Festa del Mercat a la Plaça que tindrà lloc del 19 al 21 de maig. Enguany, la festa creix significativament amb més espai per al mercat artesanal i les tavernes i més activitats i espectacles. De fet, n'hi haurà un 25 % més i s'ha renovat gran part dels guions dels espectacles propis.

cial de l'enllumenament elèctric, la historiadora ebrenca és clara: hi ha informacions diverses i, per tant, **"no queda ferventment clar en quina data va dur-se a terme, però va haver de ser durant el 1906 o, com a màxim, durant el 1907"**.

En qualsevol de les ciutats, el procés d'implantació era clar: primer s'instal·lava l'enllumenat públic i, progressivament, arribava fins a les llars. Aquesta electrificació no només va aprovisionar el sector industrial, fortament lligat a aquest procés, sinó que, com apunta Colomé, **"va tindre un impacte sociocultural a tot el territori i, en general, proporcionà una vida de major qualitat**

ahora que una modernització dels municipis". Obviament, els avantatges d'aquest avenç van ser abundants. En el camp laboral, van aparèixer nous oficis, tots ells amb l'electricitat com a denominador comú; també es va allargar la jornada laboral, que ja no estava limitada per les hores de llum natural, i van millorar les condicions laborals de la majoria de camps. De fet, com s'explica en aquesta investigació **"van sorgir molts professionals dedicats a assessorar en la implantació d'una xarxa elèctrica a la llar"**.

A banda del sector laboral, Colomé no oblidava que un dels canvis més destacats va ser el relacionat amb la vida nocturna. La llum anterior era molt deficient i baixa i, amb l'arribada de l'enllumenat elèctric públic, **"els carrers van guanyar força il·luminació i l'horari en què els ciutadans anaven pel carrer es va allargar"**. La nit va redescobrir un nou món i tant bars, tavernes, com altres locals d'oci se'n van saber aprofitar. De fet, la mateixa Colomé recorda que és durant aquests anys quan naixen el Casino Ampostino, La Unió Filharmònica i la Lira Ampostina. A més a més, la criminalitat i el vandalisme també van disminuir: **"l'enllumenat va actuar com a fre dels actes considerats immorals, com la delinqüència, els robatoris o la**

prostitució".

Evidentment, la il·luminació elèctrica també va facilitar, i molt, la vida dels habitants ampostins. També la vida domèstica. Colomé recalca que **"activitats lúdiques com la lectura o l'escriptura van ser afavorides"** i, més tard, l'aparició d'aparells com estufes o electrodomèstics van augmentar la qualitat de vida. La recerca, però, puntualitza que **"l'adquisició de l'electricitat a les propietats privades només podien dur-la a terme les famílies benestants, de manera que es va accentuar la diferència de classes"**. No només s'havia de pagar la instal·lació de la xarxa per a la llar, sinó que mensualment era necessari pagar la quota pel fluid consumit. Aquest fet va provocar que moltes famílies humils seguisen optant pels antics enllumenats d'oli, amb els inconvenients, riscos i perills que comportaven, com els incendis, la intoxicació o la brutícia.

RECORDAR EL PASSAT Sabina Colomé, que també treballa com a tècnica col·laboradora del Museu de les Terres de l'Ebre, celebra que la Festa del Mercat de la Plaça s'haja fixat en aquest moment històric. De fet, l'Ajuntament ampostí, amb la col·laboració del mateix museu, va creure oportú indagar en un període que no s'havia estudiat mai. D'aquesta voluntat en va sortir el treball de Colomé, titulat *L'arribada de la llum elèctrica a Amposta: un fenomen sociocultural*. L'obra de recerca, la qual ha estat imprescindible per poder escriure aquest reportatge, estarà exposada al vestíbul de l'Ajuntament d'Amposta del 19 al 31 de maig, acompanyada de fotografies i objectes de l'època. En aquest sentit, i tal com reflexiona Colomé, **"aquest estudi ens fa obrir els ulls a la manera com vivien els nostres avantpassats i com s'havien d'adaptar a les noves tècniques. Avui en dia ni ens n'adonem de l'existència de l'electricitat però, ahora, és el motor del nostre dia a dia. Per als ampostins i les ampostines de principi de segle, l'electricitat va suposar un gran canvi en la seua manera de viure i una revolució amb conseqüències en l'àmbit econòmic, laboral, social i cultural"**.